

Een impressie van de excursie naar de Balij in Zoetermeer in het kader van de Nationale Vogelweek 2016 op zaterdag 15 mei 2016

Door Arno van Berge Henegouwen

Om 9 uur verzamelen zich ruim 30 aangemelde deelnemers voor de Balijhoeve in Rokkeveen. Na het uitdelen van onze verrekijkers en een inleiding over wat gaat komen, begint een wandeling van tweeënehalf uur. De eerste vogels die we zien zijn kauw en zwarte kraai tegelijk. Beter kan het verschil tussen onze bekendste kraaiensoorten niet getoond worden. Direct na vertrek klinkt een krassende zang uit het riet aan de overkant van het kanaal. De maker in het in de harde wind bewegende riet, de kleine karekiet, laat zich niet zien. In het bos links van ons en aan de overkant klinkt een makkelijk te onthouden zang, het 'tjiftjaf'tjiftjaf' van de tjiftjaf. Erg moeilijk maakt die het je niet wanneer hij per ongeluk een aantal keer 'tjiftjiftjif' zingt. Bij een volgende zangronde keert hij meestal terug naar het bekende 'tjiftjaf'tjiftjaf'.

Tjiftjaf links en fitis rechts. Nauwelijks verschillend.

Wat zeggen deze twee vogelnamen – en ook die van kraai en kauw - ons eigenlijk? Tjiftjaf draagt zijn naam in onze taal omdat het zijn zang weergeeft. Ook anderstaligen is dat ooit opgevallen. *Chiffchaff* roept aan de overkant van de Noordzee zijn Engelse naam en *Zilpzalp* verstaan ze in Duitsland. Kraai, *krakakra* spreekt voor zich en kauw zegt *Ka ka*. Karekiet is wat moeilijker, maar voor wie goed luistert valt het krassende in zijn zang op. En met een beetje muzikale fantasie is hieruit zijn naam te halen. *Karrekarrekiet* klinkt het herhaaldelijk, afgewisseld met heldere tonen en versnellingen. Even verderop krijgen we eindelijk een echte vogel van het rietland in de telescoop. Bovenin een riethalm zit een rietzanger te zingen. Zo nu en dan vliegt hij omhoog om even later al zingend af te dalen in een andere rietstengel.

Rietzanger: let op de oogstreep, die heeft karekiet niet

Tijdens het luisteren worden we soms afgeleid door overvliegende vogels. Een paartje slobenden vliegt in een flits voorbij, voor de kenners onder ons te herkennen aan de lange en naar voren lepelvormig verbrede snavel. Krakeenden die we over zien komen hebben ook zo hun eigenaardigheden. In deze tijd van het jaar vliegen ze meestal in formatie met zijn drieën, vrouw voorop gevolgd door twee mannen. Het vrouwtje blijft haar twee hofmakers voor. Ze vertellen zelf waar hun naam vandaan komt: 'Kraak kraak' hoor je soms. En zo kunnen we doorgaan. Er is geen diergroep waarbij zo vaak het geluid naar de naam van de soort leidt.

Zwartkoppen nemen steeds meer toe. Links het mannetje en rechts het vrouwtje

We lopen door en komen bij de blauwe boogbrug waar je in de verte de Grote Kerk van Delft ziet. Voor ons zijn twee futen aan het dansen. Heeft een van de hen de leiding bij de paso doble die ze bijna staande op het water uitvoeren? Nee. Zien we het verschil tussen meneer en mevrouw fuut

tijdens de dans? Ook niet. Door die vergissing liggen er soms in een nest vier onbevuchte eieren van twee vrouwtjes die eerder samen gedanst hebben. Of, zeldzaam, het nest blijft leeg wanneer twee heren samen gedanst hebben.

Man en vrouw fuut hebben elkaar gevonden.

Grote Canadese gans overheerst steeds meer.

De grootste vogels die we vanaf de brug zien zijn Canadese ganzen. Twintig jaar geleden zag je ze nauwelijks. Nu zijn ze de baas over alle ganzen van ons land. En dat laten ze horen ook, hun gakken zijn luider dan die van andere ganzen. Door de jacht zijn er veel minder Grauwe ganzen te zien. En die we zien staan ver van ons af. De jacht toont zijn kracht. Op één gans na, die zwemt met een gebroken vleugel voor ons. Hij gaat een wisse dood tegemoet. Al die ganzen zijn exoten, zo noemen we dieren en planten die hier van oorsprong niet leven, maar door toedoen van ons hier een thuis vinden. Er komen steeds meer van die exoten in de Nederlandse natuur voor. We zien nijlganzen. Kleiner dan Canadese. Zij waren er eerder dan de Canadezen. In de Nederlandse vogelwereld verandert veel en snel. Aan de overkant van de plas loopt een spierwitte reiger in het riet. De Grote zilverreiger is honderd jaar geleden bijna uitgeroeid omwille van zijn sierveren die dameshoeden en kleding sierden. Vogelbescherming is mede daardoor opgericht. De jacht stopte en nu honderd jaar later is hun verenpracht teruggekeerd in onze weilanden. We gaan verder naar de Scheg, een van de mooiste gebiedjes in de Balij. Dat weet ook Staatsbosbeheer, de beheerder van de Balij. Vijftig jaar lang is de ondergrond hier met mest verzadigd door de intensieve landbouw en veehouderij. Nu probeert Staatsbosbeheer, door ieder jaar het maaisel af te voeren, de bodem weer voedselarm te maken om daarmee de planten- en dierenwereld terug te brengen die er vroeger was. Het zal nog wel even duren, maar de eerste tekenen van herstel zijn er. Orchideeën, ratelaars en andere planten van voedselarme milieus laten zich zo nu en dan weer zien. Bij de tweede brug ziet een van de aanwezige 'arendsogen' een mannetje Roodborsttapuit die zich door de telescoop langdurig laat bekijken. Het is een niet-alledaagse waarneming. Twee torenvalken ploegen tegen de harde wind, een laat zich plotseling na een korte bidstonde in het struikgewas vallen. Muis.

We lopen het paadje door het gebied in en horen direct dat er veel meer vogels zingen dan in het eerste deel van de wandeling. Fitis, tjiftjaf, grasmus, soms horen we er twee die vlak bij elkaar hun territorium hebben. In een dicht stukje struikgewas hoor ik een tuinfluiter. Zijn zang is nog het beste te vergelijken met die van een merel die versneld wordt afgedraaid. Het lijkt ook op de zang van de zwartkop, maar die zingt korter en iets minder prevelend en gehaast dan de tuinfluiter. Wat het verschil is met een Fluiter krijg ik als vraag. Kort gezegd, de Fluiter is groener dan de bruine

tuinfluiter, en een vogel van hoge loofbomen. De zang is heel anders, een harde triller, niet een voortkabbelend geprevel als van de tuinfluiter. Je zult de Fluiter hier niet zo snel aantreffen. Jammer, dat we de blauwborst niet zien en horen. Ze zijn uitgezongen, broeden nu en dan zie je de prachtige mannetjes niet meer bovenop een struik zitten. In het riet verderop zingt een rietgors en vanaf het bruggetje zien we een zwanenpaar met vier jongen. Twee hebben een grijs donspak en twee zijn wit, een gevolg van vermenging met Poolse knobbelzwanen, die altijd jongen met wit dons hebben. Zodra ze hun volwassen veren krijgen worden ook zij wit. Het laatste stuk van de wandeling voert door het hoog opgaande bosgedeelte van de Balij langs de A12. De open kale plekken laten zien, dat Staatsbosbeheer niet alleen natuur beheert, maar ook exploiteert. Het grootste deel is mooi loofbos met o.a. beuken. Zanglijster, merel, roodborst, winterkoning, fitis en tjiftjaf zijn hier te horen. De ondergroei is mooi ontwikkeld en er is niet te veel houtopslag. Door opgelegde bezuinigingen moet deze organisatie nog verder gaan. Om de wind te exploiteren wil zij in de Balij de plaatsing van drie tot vijf 60 meter hoge windmolens mogelijk maken. Deze inbreuk op de Balij als natuurverbindingsgebied in de provincie Zuid-Holland leidt op dit moment tot groot verzet bij omwonenden, de gemeente Zoetermeer en natuurorganisaties.

Terug bij de Zoetermeerse Balijhoeve, die bijna verdween door bezuinigingen bij de gemeente Zoetermeer, maar nu voorlopig gered is door verschuiving naar een andere functie, nemen wij afscheid van onze groep.

Die hadden de deelnemers graag gezien

Meer informatie over vogels kijken in Zoetermeer vindt je op onze website <http://www.vwgzoetermeer.nl/>. Daar vind je ook meer over de vogelherkenningscursus voor beginnende vogelaars (weer in het voorjaar van 2017), het lidmaatschap van onze vereniging en de overige activiteiten.

Gidsen namens de Vogelwerkgroep Zoetermeer: Hanneke Hoogvliet, Jane Strous, Winfried van Meerendonk en Arno van Berge Henegouwen

Waargenomen vogels tijdens de Vogelexcursie naar de Balij in Zoetermeer op

zaterdag 14-mei-2016

Aalsolver, Blauwe reiger, Boerenwaluw, Brandgans, Buizerd, Canadese gans, Ekster, Fitis, Fuut, Gierzwaluw, Grasmus, Grauwe gans, Grote Bonte Specht, Grote Zilverreiger, Heggenmus, Houtduif, IJsvogel, Kauw, Kievit, Kleine karekiet, Knobbelzwaan, Koekoek, Kokmeeuw, Koolmees, Krakeend, Kuifeend, Meerkoet, Merel, Nijlgans, Oeverloper, Rietgors, Rietzanger, Roodborst, Roodborsttapuit, Scholekster, Slobeend, Spreeuw, Tafeleend, Tjiftjaf, Torenavalk, Tuinfluiter, Turkse tortel, Visdief, Wilde eend, Winterkoning, Zanglijster, Zilvermeeuw, Zwarte kraai, Zwartkop